Höfuðborgarsvæðið 2040

Áhrif umhverfismats á áætlanagerð

Saga af svæðisskipulagsgerð

Hrafnkell Á. Proppé, svæðisskipulagsstjóri SSH
Hrafnhildur Brynjólfsdóttir, sérfræðingur hjá Alta ráðgjöf

Vöxtur er viðfangsefnið

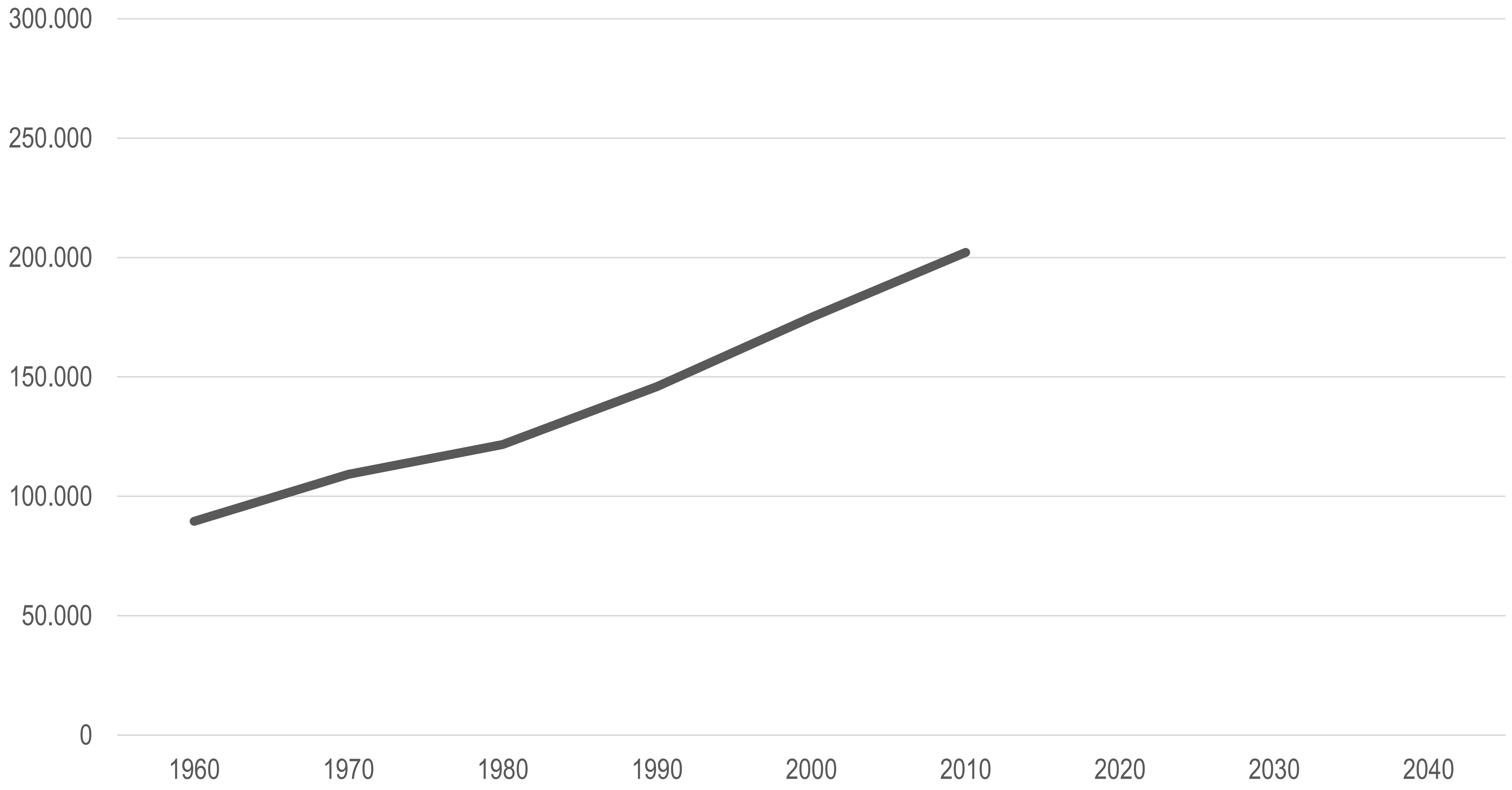

Vöxtur er viðfangsefnið

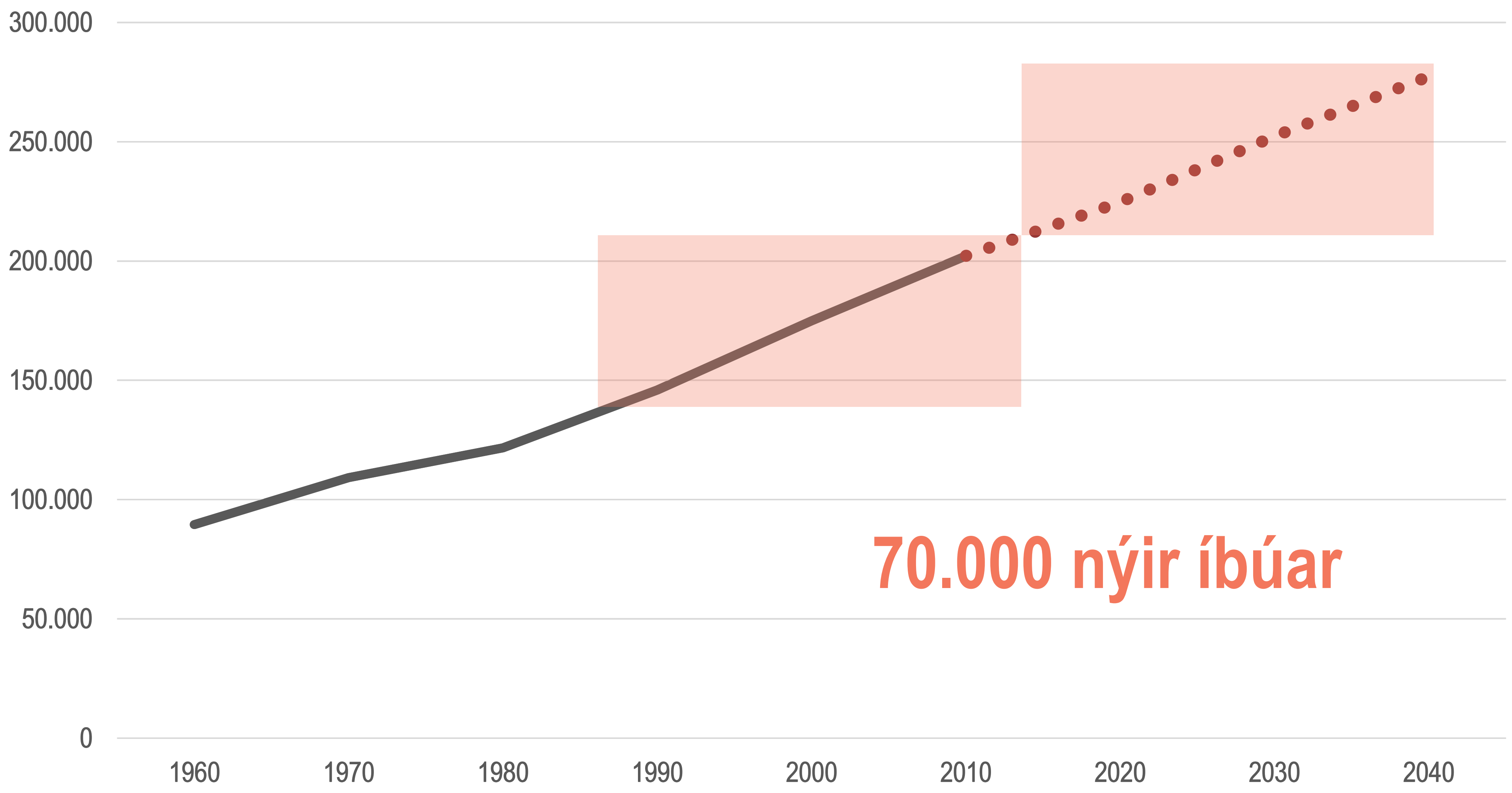

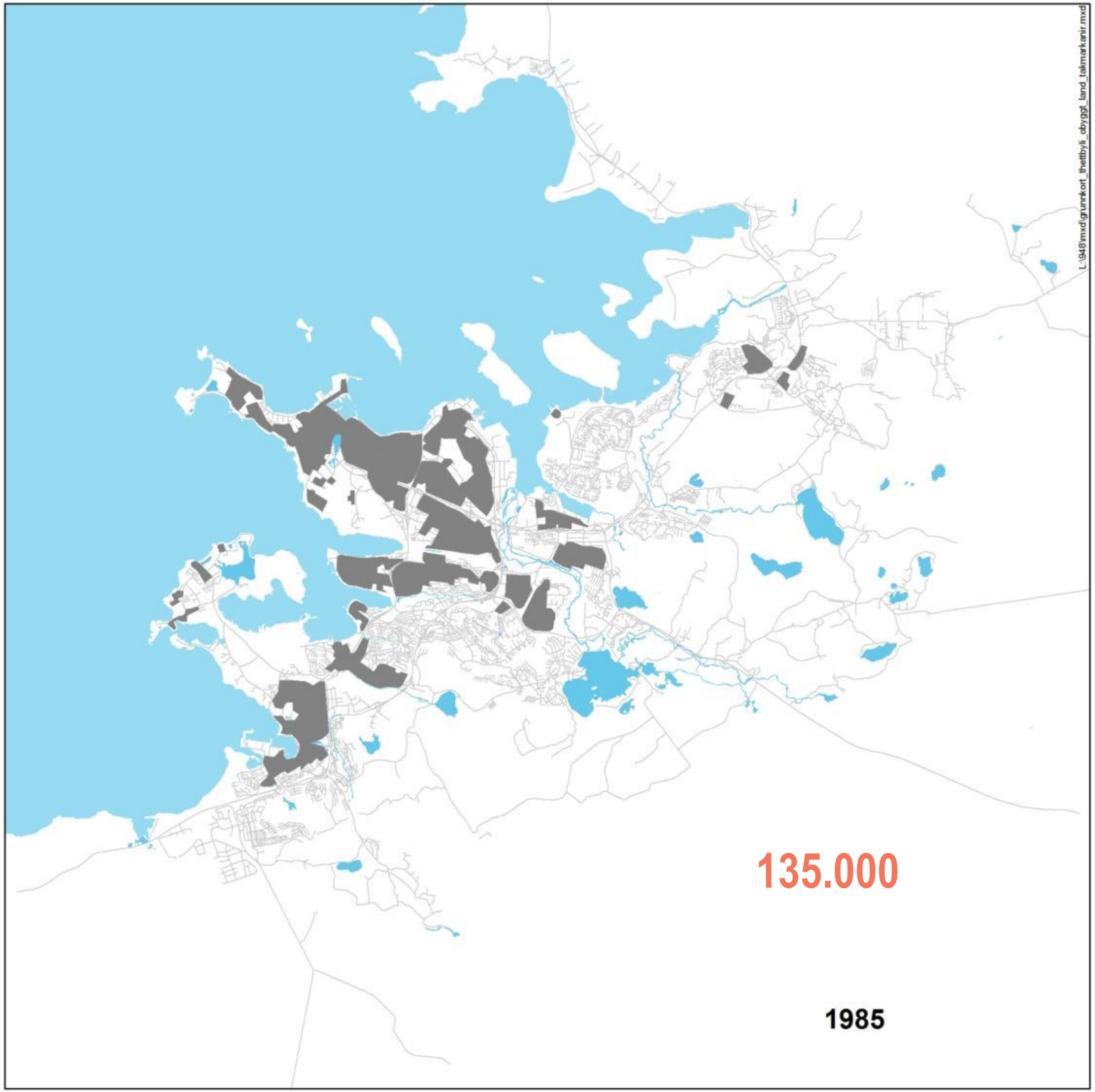
L:\948\mxd\grunnkort_thettbyli_obyggt_land_takmarkanir.mxd
135.000
1985

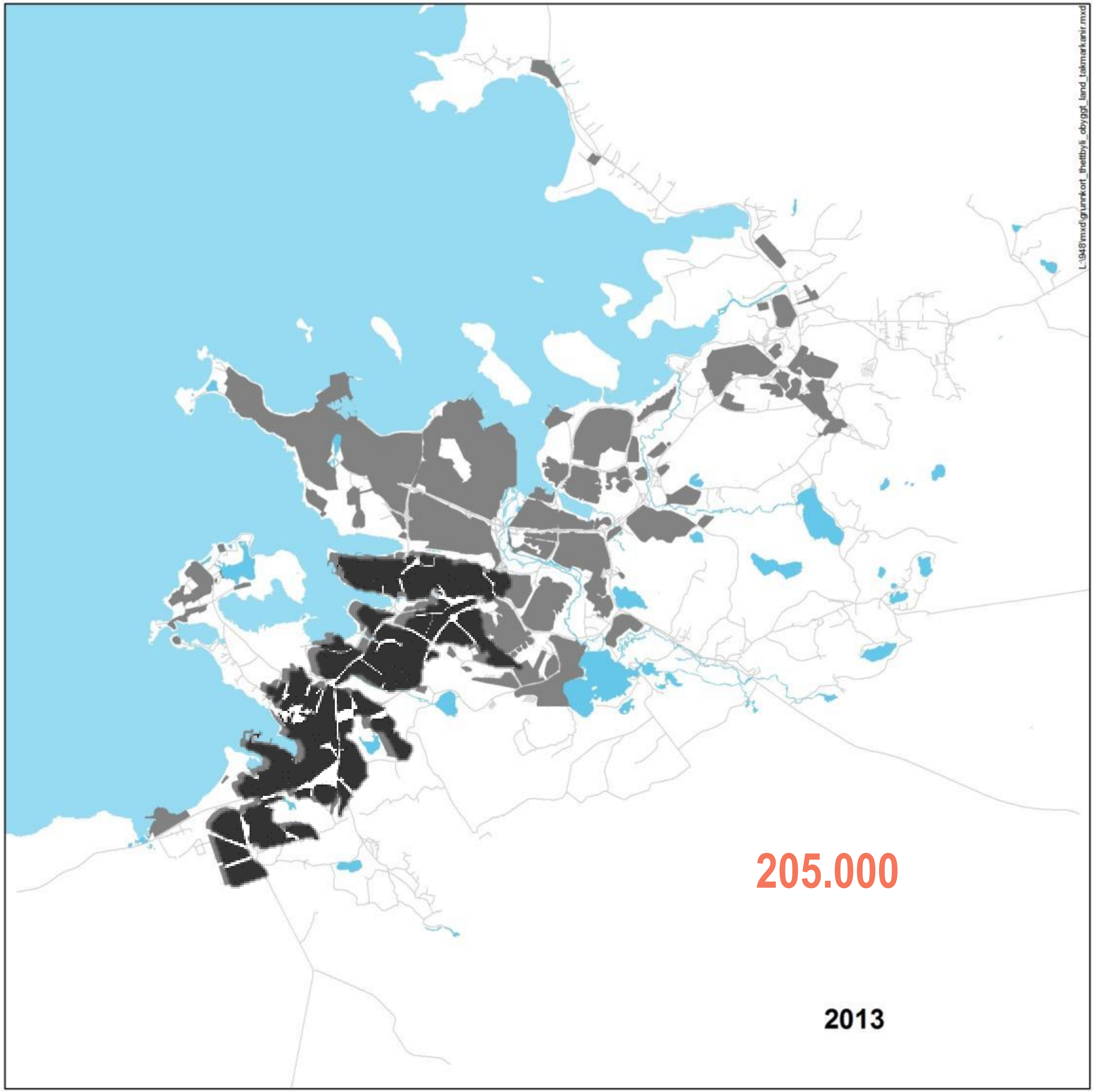
L:\948\mxd\grunnkort_thettbyli_obyggt_land_takmarkanir.mxd
205.000
2013

Áhrif síðasta vaxtarskeiðs

Vöxtur í tölum

• Íbúar	+ 50%
• Land	+ 130%
• Bílar	+ 80%
• Umferð	+ 300%

Umhverfisáhrif

- Aukin losun gróðurhúslofttegunda
- Gengið á náttúrulegt umhverfi

Hagræn áhrif

- Óþarfa fjárfesting í landi og innviðum
- Hækkandi viðhalds- og rekstrarkostnaður
- Aukinn samgöngukostnaður
- Aukinn ferðatími

Félagsleg áhrif

- Erfiðara umhverfi fyrir óvarða umferð
- Aukin ferðatími
- Minnkandi nærþjónusta

	1985	2012
Dreifing byggðar		
Íbúafjöldi	135.000	205.000
Íbúar / Ha	54	35
Fjöldi fólksbíla	67.500	125.500

Höfuðborgarsvæðið sameinast um byltingu í almenningssamgöngum og nýja sýn á þróun byggðar

29. JÚNÍ 2015

Nýtt svæðisskipulag til 2040 tekur gildi. Íbúum fjölgar um 70 þúsund. Hollusta neysluvatns tryggð. Nútíma borgarsamfélag mótað í nánu samstarfi sveitarfélaganna.

Nýtt svæðisskipulag höfuðborgarsvæðisins, *Höfuðborgarsvæðið 2040*, hefur verið samþykkt í öllum sveitarstjórnum og staðfest af Skipulagsstofnun. Með nýju svæðisskipulagi tekur jafnframt ný vatnsverndarsamþykkt gildi með breyttri skilgreiningu vatnsverndarsvæða.

Höfuðborgarsvæðið 2040 er sameiginleg stefna sveitarfélaganna Garðabæjar, Hafnarfjarðarkaupstaðar, Kjósarhrepps, Kópavogsbæjar, Mosfellsbæjar, Reykjavíkurborgar og Seltjarnarnesbæjar um náið samstarf, skipulagsmál og hagkvæman vöxt svæðisins næstu 25 árin, enda er höfuðborgarsvæðið eitt búsetusvæði, einn atvinnu- og húsnæðismarkaður með sameiginleg grunnkerfi, útivistarsvæði, auðlindir og náttúru. Hryggjarstykkið í stefnunni er *Borgarlína*, nýtt hágæða almenningssamgöngukerfi sem tengir kjarna sveitarfélaganna og flytur farþega með skjótum og öruggum hætti um höfuðborgarsvæðið.

Á Íslandi er einungis eitt borgarsvæði og sem slíkt gegnir höfuðborgarsvæðið veigamiklu hlutverki sem miðstöð stjórnsýslu, menntunar og menningar fyrir landið allt. Í nútímasamfélagi, þar sem fólk, fyrirtæki og fjármagn eru hreyfanleg, hafa öflug borgarsvæði sífellt meira vægi sem drifkraftur nýsköpunar og nýrra tækifæra. Það er lykilatriði í samkeppnisstöðu landsins að höfuðborgarsvæðið þróist í nútímalegt borgarsamfélag með alþjóðlegu yfirbragði þar sem lífskjör og tækifæri verði sambærileg við bestu borgir.

Síðustu áratugi hefur höfuðborgarsvæðið verið í örum vexti og byggðin dreifst um óvenju stórt svæði. Fjölgun íbúa mun halda áfram og árið 2040 verða þeir farnir að nálgast 300.000, gangi spár eftir. Með auknum vexti blasa við flóknar áskoranir, fyrirséðar og

Ferlið

Umhverfismat, mótun

Umhverfismat stefnu um byggðarþróun

Umhverfismat, drög að stefnu í málaflokkum

Umhverfismat markmiða og leiða

Umhverfismat á breytingum eftir auglýsingu

Matslýsing Forsendur → Sviðsmyndir → Tillaga á vinnslustigi → Tillaga til auglýsingar → Staðfesting ráðherra

Samkomulag sveitarfélaganna um svæðisskipulag

Umhverfisþættir matsviðmið

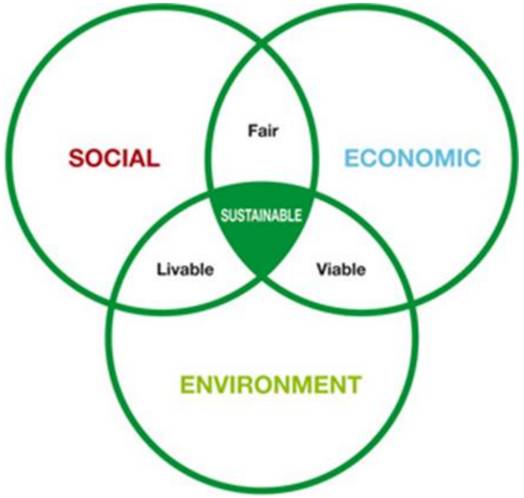

sjálfbærni

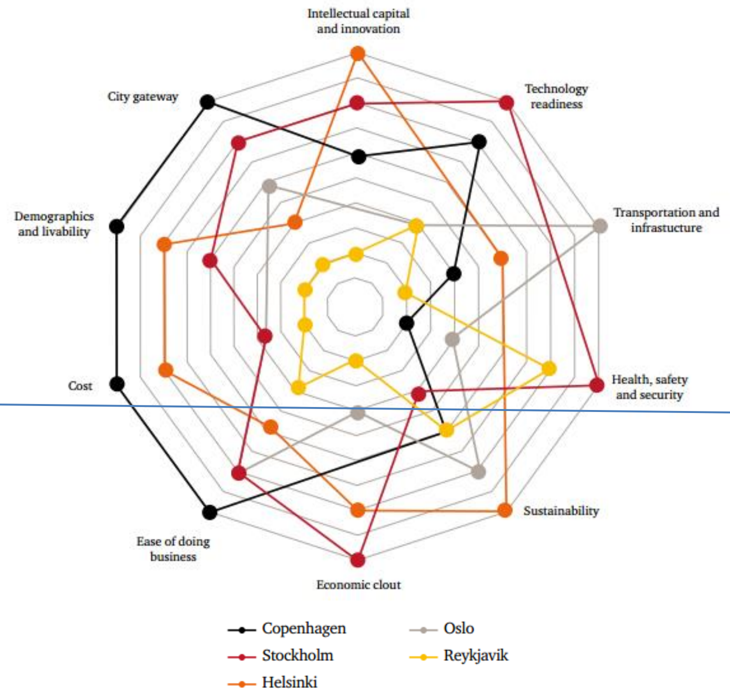

samkeppnishæfni

íslensk stefnuskjöl

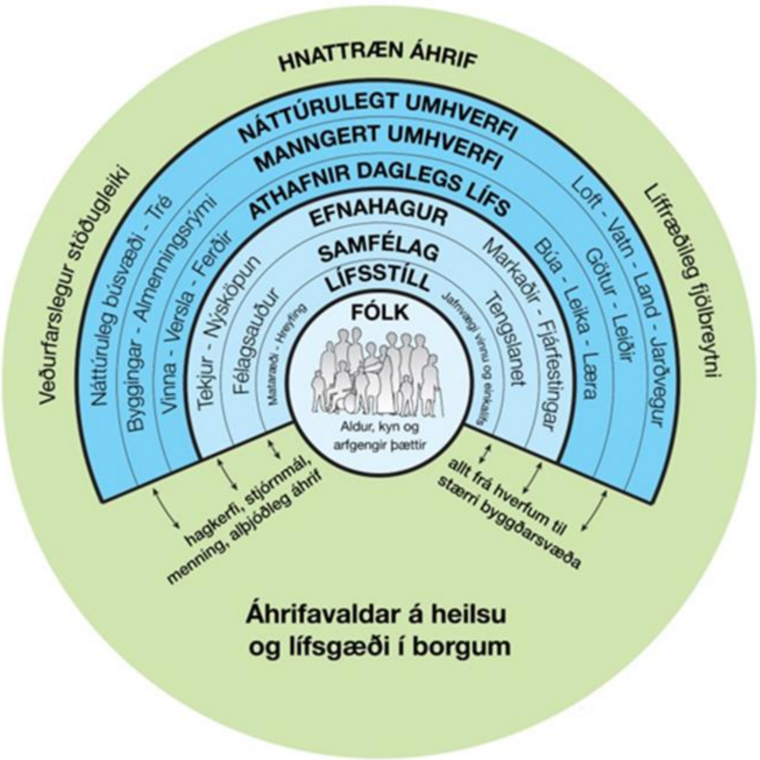

lýðheilsa

Healthy urban planning in European cities

Hugh Barton[1,*], Marcus Grant[1], Claire Mitcham[2] and Catherine Tsourou[3]
+ Author Affiliations
*Corresponding author. E-mail: hugh.barton@uwe.ac.uk

Abstract

This article describes the WHO 'healthy urban planning' (HUP) initiative as it has developed through the laboratory of the Healthy Cities movement and evaluates the degree to which applicant cities successfully developed plans for HUP. The paper provides a brief historical perspective on the relationship of health and planning and an overview of the ways in which urban spatial development affects health. It then turns to the WHO European Healthy Cities Network (WHO-EHCN) and explains the evolution of the HUP programme through Phase III (1998–2002) of the Healthy Cities Project, showing how the programme has grown from experimental beginnings to being 'mainstreamed' in Phase IV (2003–2008). Each city

Barton, H., Grant, M., Mitcham, C. og Tsourou, C. (2009). Healthy urban planning in European cities. Health Promotion International, 24(1), i91-i99. Sótt 7. júní 2016 af http://heapro.oxfordjournals.org/content/24/suppl_1/i91.full
(Margt fleira gott til eftir Barton og félaga.

RFSC. (e.d.). Reference framework for european sustainable cities, a toolkit for the integrated approach. Sótt 25. september 2013 af http://www.rfsc-community.eu

WHO. (2016a). Healthy city checklist. Sótt 7. júní 2016 af http://www.euro.who.int/en/health-topics/environment-and-health/urban-health/activities/healthy-cities/who-european-healthy-cities-network/what-is-a-healthy-city/healthy-city-checklist

European Commission. (2010). Making our cities attractive and sustainable. How the EU contributes to improving the urban environment. Sótt 7. júní 2016 af http://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/wp-content/uploads/2011/04/Making-our-cities-attractive-and-sustainable.pdf

PWC. (2012). Northern Lights. The Nordic Cities of Opportunity. Sótt 7. júní 2016 af

World Health Organization
REGIONAL OFFICE FOR Europe

English Français Deutsch Русский

Search

Home | Health topics | Countries | Publications | Data and evidence | Media centre | About us

Health topics > Environment and health > Urban health > Activities > Healthy Cities > WHO European Healthy Cities Network > What is a healthy city? > Healthy city checklist

Urban health
- News
- Events
- Policy
- Activities
- Publications
- Partners
- Contact us

Healthy city checklist

A healthy city aims to provide:

- a clean, safe physical environment of high quality (including housing quality);
- an ecosystem that is stable now and sustainable in the long term;
- a strong, mutually supportive and non-exploitative community;
- a high degree of participation in and control by the citizens over the decisions affecting their lives, health and well-being;
- the meeting of basic needs (food, water, shelter, income, safety and work) for all the city's people;
- access by the people to a wide variety of experiences and resources, with the chance for a wide variety of contact, interaction and communication;
- a diverse, vital and innovative economy;
- connectedness with the past, with the cultural and biological heritage of city dwellers and with other groups and individuals;
- a form that is compatible with and enhances the preceding characteristics;
- an optimum level of appropriate public health and sickness care services, accessible to all; and
- high health status (high levels of positive health and low levels of disease).

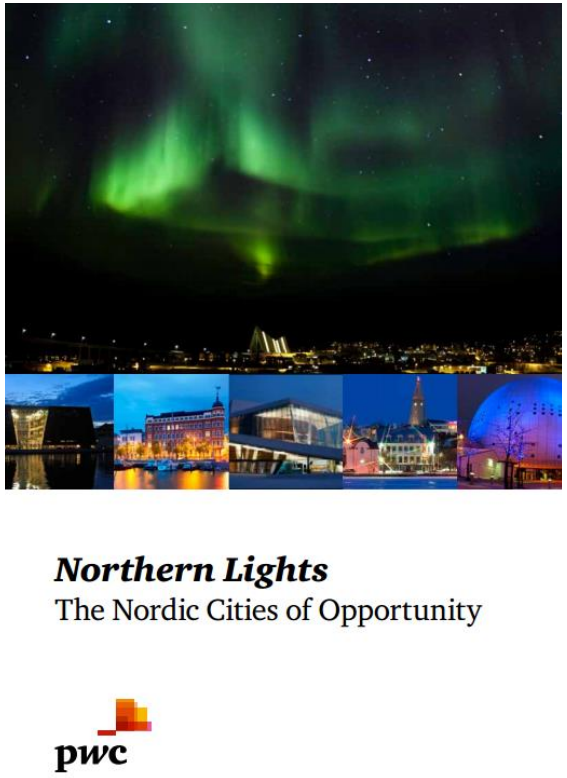

Matsþættirnir

MATSÞÁTTUR	VIÐFANGSEFNI Í SKIPULAGI
Lífsstíll	• Samgöngumátar. Hreyfing og útivera.
Samfélag	• Íbúðarhúsnæði. Almenningsrými. Aðgengi.
Efnahagur	• Atvinnusvæði. Búsetuumhverfi. Samgöngur. Veitukerfi.
Athafnir	• Nærþjónusta. Ferðatími. Útivist. Tómstundir.
Manngert umhverfi	• Sveigjanleiki húsnæðis. Gæði almenningsrýma. Öryggi. Hreinleiki umhverfis. Hljóðvist. Byggingararfur.
Náttúrulegt umhverfi	• Loftgæði. Vatnsgæði. Landslag. Náttúrufar. Náttúrvá.
Hnattræn umhverfismál	• Gróðurhúsaáhrif. Takmarkaðar auðlindir. Líffræðileg fjölbreytni.

Samtal um umhverfismat

Verkefnisstjórn UMÁ í höndum Alta.

Í vinnu við matið var leitað til fagráðs, fagteymis og faghópa svæðisskipulagsnefndar.

Umhverfismat - Matthildur Elmarsdóttir, Hrafnhildur Brynjólfsdóttir

Samgöngur – Þorsteinn Hermannson, Mannvit

Náttúra og útivist – Þráinn Hauksson, Landslag

Byggðamynstur – Hildigunnur Haraldsdóttir, Hús og skipulag

Grunngerð – Hrafnkell Á. Proppé, svæðisskipulagsstjóri

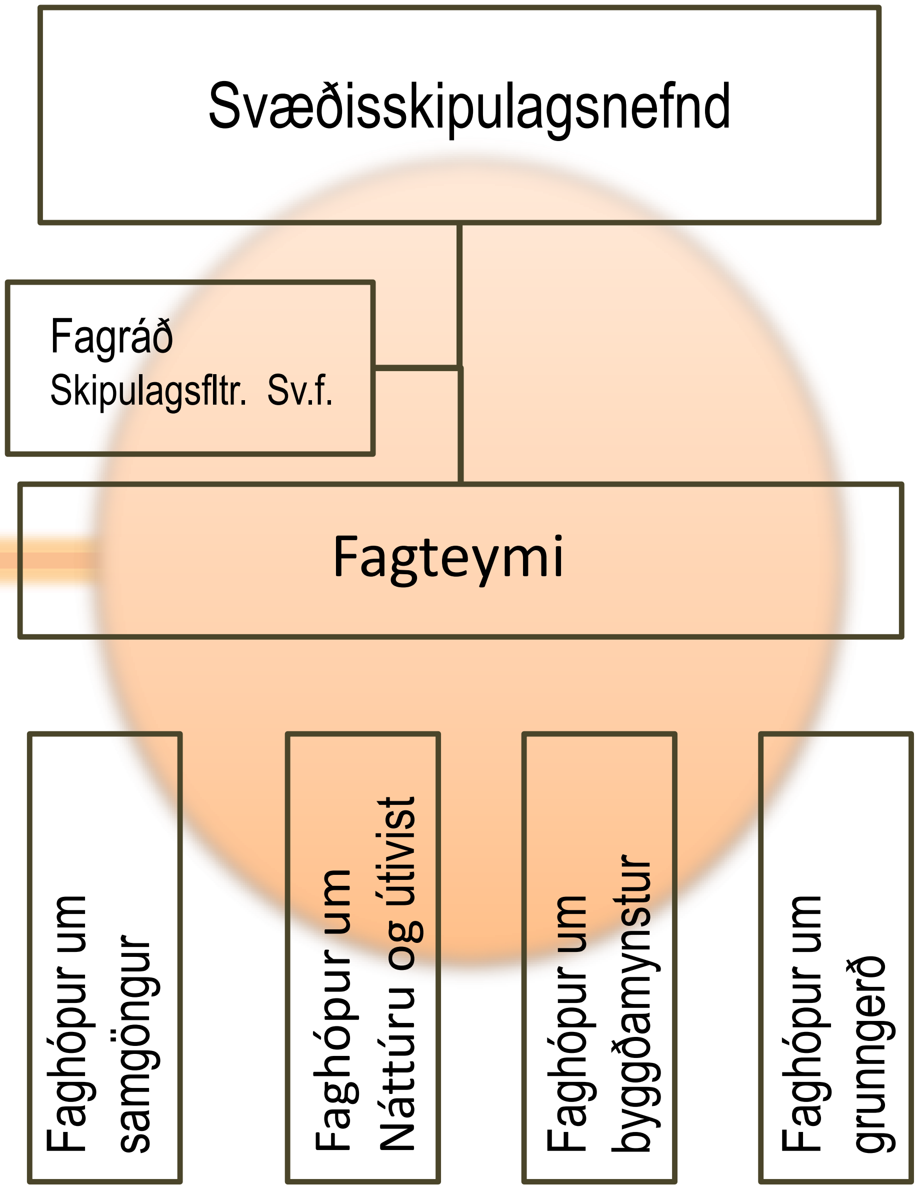

Sviðsmyndir – niðurstaða matsvinnu

	Besti kosturinn
	Næst besti kosturinn
	Sísti kosturinn

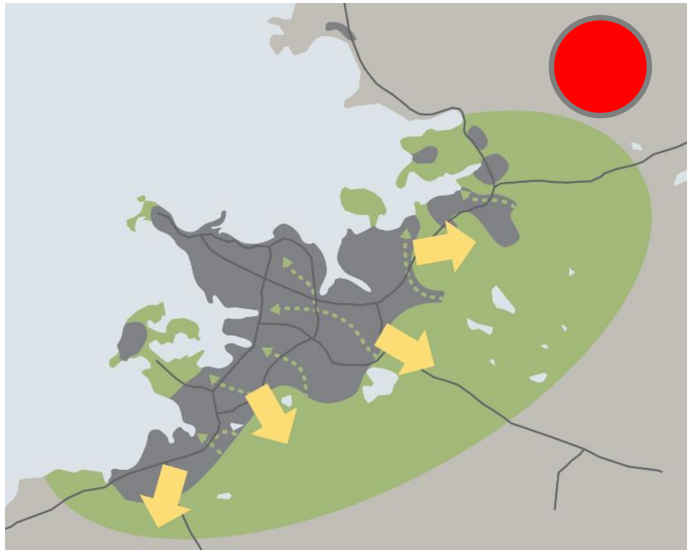

A – Megin vöxtur út á við

40% innan núverandi marka
60% utan núverandi marka

Megin þungi uppbyggingar á óbrotnu landi.

Samgöngumynstur eins og í dag. 76% ferða á bíl,
4% almenningssamgöngur og
20% gangandi og hjólandi.

B – Megin vöxtur inná á við

85% innan núverandi marka.
15% utan núverandi marka

Nokkur uppbygging á óbrotnu landi

Breytt samgöngumynstur

58% ferða á bíl,
12% almenningssamgöngur og
30% gangandi og hjólandi.

C – Allur vöxtur inn á við

100% innan núverandi byggðar-marka

Engin uppbygging á óbrotnu landi

Gjörbreytt samgöngumynstur

50% ferða á bíl,
20% almenningssamgöngur og
30% gangandi og hjólandi.

Matsþættir	Matsspurningar	A	B	C
LÍFSSTÍLL Umhverfi sem hvetur til hreyfingar og vellíðunar.	Styður sviðsmyndin við breyttar ferðavenjur þ.e. hærra hlutfall gangandi og hjólandi og farþega með almenningssamgöngum?			
SAMFÉLAG Félagsleg tengsl, samheldni og þátttaka í samfélaginu.	Gerir sviðsmyndin öllum þjóðfélagshópum kleift að ferðast auðveldlega um t.a.m. með almenningssamgöngum, bílum, gangandi, akandi að þjónustu, vinnustöðum o.fl. ?			
EFNAHAGUR Aðgengi að störfum, alþjóðleg samkeppnishæfni svæðisins.	Veitir sviðsmyndin möguleika á svæðum fyrir fjölbreytta atvinnustarfsemi sem vænta má vaxtar í á svæðinu?			
	Veitir sviðsmyndin möguleika á eftirsóknarverðu búsetuumhverfi sem höfðar til fjölbreytts hóps fólks og stuðlar að alþjóðlegri samkeppnishæfni búsetu?			
	Miðar sviðsmyndin að hagkvæmu samgöngukerfi?			
	Veitir sviðmyndin möguleika á hagkvæmu grunnkerfi veitna og sorphirðu?			
ATHAFNIR Gott umhverfi fyrir daglegar athafnir.	Styður sviðsmyndin við gott framboð af nærþjónustu?			
	Stuðlar sviðsmyndin að styttri ferðatíma við daglegar athafnir?			
	Hefur sviðsmyndin áhrif á aðgengi að svæðum á jaðri byggðarinnar fyrir skógrækt, matjurtarækt, eða landbúnað?			
MANNGERT UMHVERFI Gæði manngerðs umhverfis	Hvaða sviðsmynd kemur best út m.t.t. gæða byggðarinnar hvað varðar umferðaröryggi og hljóðvist ?			
NÁTTÚRULEGT UMHVERFI Virðing fyrir náttúru og viðhald vistkerfa	Hvaða sviðsmynd hefur minnst áhrif á loftgæði?			
	Lágmarkar sviðsmyndin röskun á óhreyfðu landi ?			
HNATTRÆN UMHVERFISMÁL Loftslagsbreytingar, auðlindir og verndun líffræðilegrar fjölbreytni.	Hvaða sviðsmynd hefur minnsta útlosun gróðurhúsalofttegunda í för með sér?			
	Stuðlar sviðsmyndin að minni notkun jarðefnaeldsneytis?			
	Hefur sviðsmyndin áhrif á svæði sem falla undir ákvæði náttúruverndarlaga um líffræðilega fjölbreytni?			

Íbúafundur

Sviðsmyndir og niðurstöður matsins voru kynnt á íbúafundi.

Félagsvísindastofnun HÍ sá um úrtak íbúa og stýrði umræðum á borðum.

Í lokinn var óskað eftir að íbúar veldu þá sviðsmynd sem þeim hugnaðist best.

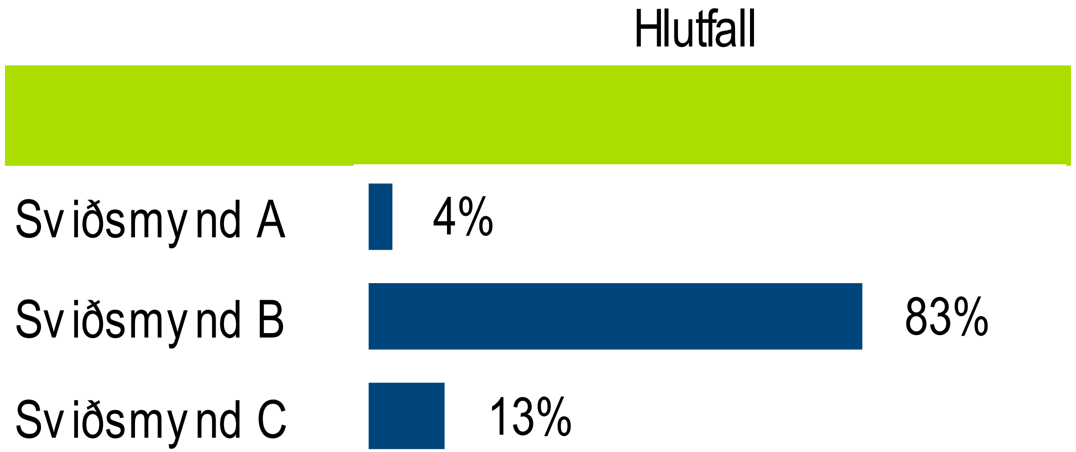

Umhverfismat sviðsmynda – áhrif á stefnu

Niðurstaða UMÁ ásamt samantekt Félagsvísindastofnun kynnt fyrir svæðisskipulagsnefnd

Svæðisskipulagsnefnd samþykkti að niðurstöður skyldu fara í umfjöllun í sveitarstjórnum og skipulagsnefndum allra sveitarfélaga.

Að loknum umræðum í hverju sveitarfélagi samþykkti svæðisskipulagsnefnd eftirfarandi:

„***Niðurstaða umhverfismats, kostnaðar- og ábatagreiningar og íbúafundar hvetja sveitarfélögin til að beina vexti í auknum mæli inná við***. *Svæðisskipulagsnefnd telur þó að víkja geti þurft frá viðmiðum sviðsmyndar B um vöxt út fyrir núverandi byggðarmörk þannig að tekið sé tillit til fyrirliggjandi áætlana sveitarfélaga. Við mótun nýrrar svæðisskipulagstillögu verða dregin* ***skýr ytri vaxtarmörk höfuðborgarsvæðisins***. *Í þeirri vinnu er mikilvægt að styrkja sveitarfélögin til að fóstra sín sérkenni á sama tíma og unnið er að heildstæðri tengingu þeirra með* ***samgöngu- og þróunarás***.“

Helsti lærdómur:

Vítt og títt samtal skilar sér í betra UMÁ og betri áætlun.

Lýðheilsa og að setja manninn í miðju áhrifa af byggð – hafði góð áhrif á matið. Maður og umhverfi. Auðveldaði umræðu og jók skilning.

„Harðar staðreyndir“ vekja minni deilur en „mjúkar“ – UMÁ stendur sterkar ef matið styðst við heimildir / rannsóknir.

Í ferlinu náðist sameiginlegur skilningur um að ekki væri hægt að halda áfram á sömu braut, sá kostur fékk rauða spjaldið í umhverfismati.   Niðurstaða UMÁ hafði mikil áhrif á endanlega stefnu.